

Melkfabrieken bepalen melkrijspolitiek voor de vrije markt

# Wat te doen met de extra melk na 2015?

De grootste melkverwerkers van Nederland en Vlaanderen zijn helder over de afname van extra melk na de quoterings: alle melk is welkom. Maar tegen welke prijs? Als eerste zuivelverwerker maakte Bel Leerdammer dit voorjaar bekend hoe de melkrijp na 2015 tot stand komt. Cono Kaasmakers is als enige partij nog niet 100 procent overtuigd van de eindigheid van het melkquotum.

tekst Tijmen van Zessen

De melkveehouders van Bel Leerdammer kregen tijdens leveranciersbijeenkomsten dit voorjaar helderheid over een nieuwe melkrijssystematiek. Voortaan is het niet meer de melkrijp van Cono Kaasmakers die de referentie vormt voor de Leerdammerrijp. De nieuwe referentie is het gemiddelde van de uitbetaalde melkrijpen in Nederland. Leerdammer rekent hiervoor met de rijpen van FrieslandCampina, Cono, Doc en Nemelco. De uiteindelijk uit te betalen melkrijp is hiernaast nog afhankelijk van ontwikkelingen binnen de zuivelmarkt op Europees niveau (rijpen voor poeders en boter) en de situatie op de kaasmarkt in met name West-Europa. Na afschaffing van het melkquotum in 2015 verwacht Bel Leerdammer

alle melk van eigen leveranciers te kunnen verwerken. De zuivelonderneming voorspelt een groei in melk van circa 16 procent en baseert die op gegevens van het LEI (cijfers ten opzichte van 2006, in 2015 is van deze groei al tien procent gerealiseerd). Theodoor Bos, manager melkvoorziening voor Bel Leerdammer, voorziet een gestage groei van de afzet van Leerdammerproducten. 'Wij hebben daarom flink geïnvesteerd in uitbreiding van de productiecapaciteit in Dalfsen. Daarnaast hebben we de mogelijkheid om Goudse kaas te maken, als er meer melk is dan we nodig hebben voor Leerdammer.' Op het moment dat leveranciers meer melk aanvoeren dan er verwerkt kan worden tot kaas, zal Bel Leerdammer het overschot afzetten op de spotmarkt. Het verlies dat hierdoor ontstaat – de rijp op de spotmarkt zal in een periode van

overschot lager liggen dan de fabrieksrijpen – verdisconteert Bel Leerdammer in de uiteindelijke melkrijp. 'Wij willen het signaal uit de markt laten doorklinken in de rijp die we uitbetalen aan de veehouders. Dat past bij een vrije markt. Omgekeerd geldt dat het risico bij een tekort aan melk bij ons ligt. In de praktijk zal het erop neerkomen dat we dan minder kaas voor derden gaan maken', vertelt Theodoor Bos. Maar hij stelt zijn leveranciers gerust. 'Ik verwacht dat Bel Leerdammer nauwelijks melk op de spotmarkt hoeft af te zetten.'

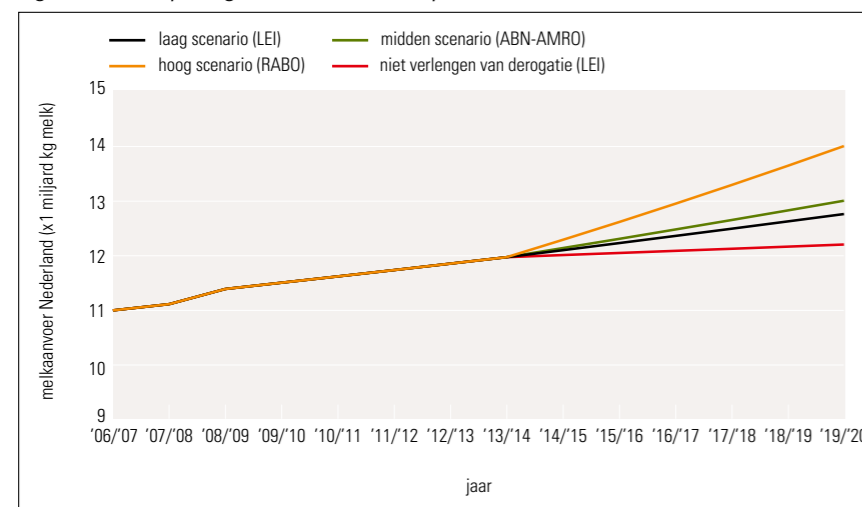
## Meer dan verdubbelen

Andere zuivelondernemingen zijn minder exact over de koers die zij zullen varen na 2015. 'Wij maken ons gereed om meer melk te ontvangen van onze eigen melkveehouders', vertelt Ben Wolters,

hoofd melkvoorziening voor Vreugdenhil, het moederbedrijf van Nemelco. 'Bovendien hebben we een ruime onderdekking wat betreft de melkaanvoer van eigen leveranciers.' Daarmee is het onwaarschijnlijk dat het bedrijf de spotmarkt op moet. Wolters verwacht niet dat de melkrijp ruim twintig procent zal stijgen, tot 14 miljard kilo, zoals de Rabobank in zijn studie Anders Melken voorspelde. 'Op dit moment produceren grofweg 20.000 melkveehouders in Nederland gemiddeld bijna 600.000 kilo per bedrijf. Als je reëel bent, zal van dit aantal bedrijven in 2020 nog zo'n 10.000 bedrijven zijn overgebleven. Dat betekent dat deze bedrijven moeten verdubbelen om het natuurlijke verloop te compenseren. Als daar nog eens 15 procent bij op zou moeten komen, betekent dat een gemid-

delde bedrijfsomvang van 1,5 miljoen kilo melk. Ik zie dat nog niet gebeuren. Enerzijds omdat het werk ook te behapen moet zijn; personeel kost veel geld. Anderzijds omdat deze omvang niet haalbaar is in elke regio van Nederland, met name niet rondom natuurgebieden.' Wolters is daarom niet beducht voor melkoverschotten, wat impliciet aan geeft dat er voor een andere melkrijpsystematiek geen aanleiding is. 'Op dit ogenblik zien wij geen noodzaak aan veehouders beperkingen op te leggen.' Ook DOC Kaas heeft de discussie over 'wat te doen met de melk na 2015' al eens aan de orde gesteld in rayonvergaderingen. 'We zijn dat nu verder aan het concretiseren en doen nog geen mededelingen over het toekomstige beleid. DOC verwacht dat de melkrijp stijgt en groeit

Figuur 1 – Voorspellingen Nederlandse melkproductie (bron: LEI, Rabobank en ABN-Amro)





daarin mee', vertelt directeur Jannes Oosterveld.

### Geen prijssegmentering

Marktleider FrieslandCampina heeft bij monde van Kees Wantenaar al eens aangegeven alle ledenmelk te zullen afnemen. 'Het is onze opdracht om alle melk hoogwaardig af te zetten, dat is een niet te onderschatten verantwoordelijkheid voor de coöperatie. Op dit moment formuleert de directie een strategie over de manier waarop de mogelijke extra melkproductie na 2015 tot waarde wordt gebracht', reageert Rob van Dongen, perswoordvoerder voor FrieslandCampina.

De vraag is tegen welke prijs de extra melk kan worden vermarkt. 'Wij geven nu geen nadere indicatie over hoe we omgaan met de extra melkproductie, binnenkort komen we met onze strategie. We komen in elk geval niet met een A- en B-melkprijs of een flexibel melkquotum. Nederland is een enorme zuivelexporteur, ook buiten de Europese Unie. Als je dan de prijs kunstmatig hoog wilt houden door minder melk te leveren, springen andere partijen in een mum van tijd in dat gat. Bovendien is het kunstmatig in stand houden van melkprijzen niet in lijn met WTO-onderhandelingen. Dat eiland Europa houd je niet in stand.' FrieslandCampina is wel van mening, overigens net als LTO, dat er een vangnet moet blijven in de vorm van interventies. Van Dongen: 'Het afgelopen jaar heeft aangetoond dat zo'n bodem in de markt werkt.'

Het Belgische Milcobel wil net als FrieslandCampina geen flexibel quotum of een prijssegmentering: 'Met een gesegmenteerde melkprijs creëer je opnieuw rechten voor de hoeveelheid te leveren melk voor de A-prijs. Daar zal op termijn in gehandeld kunnen worden, wat opnieuw hoge lasten met zich mee zal brengen voor immateriële activa. Dat willen we niet', zegt Patric Buggenhout, directeur van Milcobel, die om dezelfde reden ook niets ziet in sturing van het aanbod.

Milcobel gaat uit van tien procent extra melk na 2015 in Vlaanderen. De zuivelverwerker garandeert net als andere firma's deze melk te zullen afnemen. 'Vandaar dat we nu geen nieuwe leden willen aannemen. Maar het is de vraag hoe hard het zal gaan, er zijn nu al streken waar de quota niet volgemolken worden. In Nederland wordt wel gesproken over twintig procent meer melk, wij houden het hier op tien procent, maar het draait om de vraag hoeveel er wereldwijd bijkomt', nuanceert de directeur. 'En als je naar het verleden kijkt, zie je de zuivelconsumptie jaarlijks stijgen, wij gaan uit van een groei van twee procent per jaar. Ondertussen investeren we ook in extra capaciteit.'

### Schakelen in zuivelproducten

Milcobel voorziet geen wijzigingen in de melkprijspolitiek. 'Ons besluit is en blijft dat de melkprijs een gewogen gemiddelde is van al onze activiteiten. Extra melk zullen wij gaan verwerken tot de producten die de beste prijs opleveren', zegt Buggenhout. 'Niet alle zuivelproducten leveren dezelfde opbrengst. Daar waar de beste prijs te maken is, probeer je de meeste melk te verwerken, net zo lang tot het aanbod de vraag weer overstijgt en er een nieuwe verschuiving optreedt. Dat is een continu spel, dat steeds sneller gaat. Voorheen duurde het zes maanden voordat bijvoorbeeld kaas een opbrengst gaf die gelijkwaardig was aan die van poeder, nu is dat een kwestie van zes weken en minder. Het is steeds belangrijker om flexibel te zijn met een breed productportfolio.' Het lijkt erop dat dit de zuivelondernemingen benadeelt die zich richten op één product of slechts enkele producten. Cono Kaasmakers bijvoorbeeld, produceert nagenoeg uitsluitend kaas. Directeur Eric Hulst: 'Bij ons is alleen de afzet van kaas bepalend voor het productievolume. Verkopen we minder kaas, dan zal een teveel aan melk inderdaad naar de spotmarkt gaan. Dat is straks niet anders dan voorheen.'

De directeur verwacht na 2015 echter nog steeds een bovengemiddelde melkprijs te betalen. 'Extra melk kunnen we verwerken dankzij een nieuw te bouwen

kaasmakerij. Maar deze extra capaciteit benutten we alleen als de afzet van kaas toeneemt. Er zijn plannen om de afzet te vergroten in het buitenland, bijvoorbeeld in de Verenigde Staten waar we sinds 2001 actief zijn.' Theodoor Bos van Bel Leerdammer is minder enthousiast over een structurele onderbezetting van de fabriek. 'Als je de capaciteit niet volledig benut, kost dat geld. De vaste kosten lopen door, terwijl er geen volledige productie tegenover staat.'

### Koude sanering voorkomen

Cono-directeur Hulst verwacht dat de melkprijs landelijk uitkomt op circa 27 tot 30 cent per kilo melk, exclusief btw. Hij rekent in Nederland op twintig procent meer melk na 2015. Daarom is hij net als veel anderen vóór behoud van interventie maatregelen als vangnet.

'Het liefst zou ik daarnaast nog een flexibel quotum zien. Dat voorkomt dat veehouders minder duurzaam gaan produceren als gevolg van een lage melkprijs. Het brengt evenwicht in de markt en kan een koude sanering in de melkveehouderij voorkomen. Ik ben er nog niet honderd procent van overtuigd dat de quotering eindigt.'

Hulst staat wel alleen in deze opvatting evenals in zijn pleidooi voor een flexibel quotum. Hij realiseert zich dat productiebeperking alleen op grote schaal effect heeft, maar klampt zich vast aan de bevindingen van de High Level Group on Milk. Die is door de Europese Commissie ingesteld naar aanleiding van de lage melkprijzen in 2009, op zoek naar mogelijkheden voor een stabielere en hogere melkprijs. 'De High Level Group vindt dat het niet zo kan zijn dat boeren in bepaalde regio's van Europa gedwongen worden te stoppen.'

Toch verwacht Hulst dat de melkproductie zal verschuiven naar de meest winstgevende regio's. 'Ik denk dat de melkproductie in landen als Frankrijk, België en Duitsland afneemt als de melkprijzen verliesgevend zijn. In Nederland zijn veehouders bij afnemende marges juist geneigd om meer te produceren om alsnog voldoende inkomen te realiseren.' |

